

ЗАКОН ЗА ИЗБИРАНЕ НА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

Обн. ДВ. бр.37 от 13 Април 2001г., изм. ДВ. бр.44 от 8 Май 2001г., изм. ДВ. бр.45 от 30 Април 2002г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.32 от 12 Април 2005г., изм. ДВ. бр.38 от 3 Май 2005г., изм. ДВ. бр.24 от 21 Март 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.63 от 4 Август 2006г., изм. ДВ. бр.95 от 24 Ноември 2006г., изм. ДВ. бр.57 от 13 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.31 от 24 Април 2009г., изм. ДВ. бр.36 от 15 Май 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон определя условията и реда за избиране на народните представители, както и условията и реда за попълване на предсрочно оваканти мандати при прекратяване на пълномощията им.

Чл. 2. Изборите се произвеждат върху основата на общо, равно и пряко избирателно право при тайно гласуване.

Чл. 3. (1) Право да избират народни представители имат българските граждани, навършили 18 години към изборния ден включително, с изключение на поставените под запрещение и на изтърпяващите наказанието лишаване от свобода.

(2) Право да бъдат избирани за народни представители имат българските граждани, които са навършили 21 години към изборния ден включително и нямат друго гражданство, с изключение на поставените под запрещение и на изтърпяващите наказанието лишаване от свобода.

(3) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

Чл. 4. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Всеки избирател има право на един глас за избор на мажоритарен кандидат в едномандатен избирателен район и един глас за избор с кандидатски листи на партии или коалиции в многомандатен избирателен район.

Чл. 5. (1) Изборите се произвеждат в един неработен ден за цялата страна.

(2) Изборите се насрочват от президента на републиката не по-късно от 60 дни преди датата на произвеждането им.

(3) Президентът на републиката утвърждава образци на изборните книжа и ги обнародва в "Държавен вестник" не по-късно от 55 дни преди изборния ден.

Чл. 6. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Изборите се произвеждат по смесена система.

(2) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Тридесет и един народни представители се избират по мажоритарна система в едномандатни изборителни райони.

(3) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Двеста и девет народни представители се избират по пропорционална система с кандидатски листи на политически партии или коалиции, регистрирани в многомандатни изборителни райони.

(4) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В едномандатните изборителни райони за избран се смята кандидатът, получил най-много гласове.

(5) (Предишна ал. 2, изм. и доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) За разпределение на мандатите в многомандатните изборителни райони между партии и коалиции се използва методът на Хер-Ниймайер на национално ниво.

(6) (Предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г., обявена за противоконституционна относно думите "получилите не по-малко от осем на сто от действителните гласове в страната и чужбина" с РКС № 1 от 2009 г. - ДВ, бр. 36 от 2009 г.) Право на участие при разпределяне на мандатите на национално ниво по пропорционалната система и в многомандатните изборителни райони имат партиите, получили не по-малко от четири на сто от действителните гласове в страната и в чужбина, и коалициите, получили не по-малко от осем на сто от действителните гласове в страната и в чужбина.

Чл. 7. (1) Организационно-техническата подготовка на изборите се осъществява от Министерския съвет и от областните и общинските администрации във взаимодействие с изборителните комисии.

(2) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2006 г.) Министерският съвет може да възложи координацията и изпълнението на дейностите по организационно-техническата подготовка на изборите на определен министър.

(3) (Обявена за противоконституционна с Решение № 8 на КС относно думите "с изключение на разходите по производството на бюлетините за гласуване" - ДВ, бр. 44 от 2001 г., предишна ал. 2 - ДВ, бр. 24 от 2006 г.) Разходите по подготовката и произвеждането на изборите, с изключение на разходите по производството на бюлетините за гласуване, са за сметка на държавния бюджет по утвърдена план-сметка, съгласувана с Централната изборителна комисия.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 24 от 2006 г.) Всички заявления, жалби, удостоверения и други книжа по този закон се освобождават от държавни такси.

Глава втора.

ИЗБИРАТЕЛНИ КОМИСИИ

Чл. 8. За произвеждане на изборите се образуват следните избирателни комисии:

1. Централна - за цялата страна. Тази комисия се назначава до края на пълномощията на Народното събрание;
2. районни - за всеки избирателен район;
3. секционни - за всяка избирателна секция.

Чл. 9. (1) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Централната избирателна комисия се назначава с указ на президента на републиката в срока по чл. 5, ал. 2 след консултации с парламентарно представените партии и коалиции. В консултациите участват и партиите и коалициите, които имат членове на Европейския парламент. Тя е в състав до 25 членове и включва председател, заместник-председатели и секретар.

(2) Представителите на една партия или коалиция не могат да имат мнозинство в Централната избирателна комисия. Председателят и секретарят са от различни политически партии и коалиции.

Чл. 10. (1) Членовете на Централната избирателна комисия са лица с висше образование и трябва в мнозинството си да са юристи. За членове на Централната избирателна комисия се назначават български граждани, които отговарят на условията по чл. 3, ал. 2.

(2) Член на Централната избирателна комисия, докато заема длъжността си, не може да бъде народен представител и кандидат за народен представител, съдия във Върховния административен съд, военнослужещ във Въоръжените сили и служител на Министерството на вътрешните работи.

Чл. 11. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) За периода от назначаването си до 45 дни след датата на изборите членовете на Централната избирателна комисия получават месечно възнаграждение.

(2) За периода от 45 дни след датата на изборите до края на пълномощията на Народното събрание членовете на Централната избирателна комисия получават възнаграждения за заседания и дежурства.

(3) Възнаграждението на членовете на Централната избирателна комисия се определя от президента на републиката.

Чл. 12. (1) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Не по-късно от 45 дни преди изборния ден Централната избирателна комисия назначава районните избирателни комисии по предложение на областните управители, направено след

консултации с парламентарно представените партии и коалиции. В консултациите участват и партиите и коалициите, които имат членове на Европейския парламент. В консултациите могат да участват и други партии или коалиции. Парламентарно представените политически сили, както и партиите и коалициите, които имат членове на Европейския парламент имат право на свои представители във всяка една районна изборителна комисия.

(2) Предложението на областния управител се прави не по-късно от 50 дни преди изборния ден.

(3) Когато областният управител не е направил предложение в срока по ал. 2, той изпраща незабавно протоколите за консултациите заедно с постъпилите писмени предложения и възражения от партиите или коалициите в Централната изборителна комисия.

Чл. 13. (Изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Районната изборителна комисия се състои от председател, заместник-председател, секретар и членове. Общият брой на членовете на комисииите, включително председател, заместник-председател и секретар, е равен на броя на членовете на Централната изборителна комисия при запазване на съотношението между политическите партии и коалиции, представени в Централната изборителна комисия.

Чл. 14. (1) (Предишен текст на чл. 14 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Секционната изборителна комисия се състои от председател, заместник-председател, секретар и членове. Общият брой на членовете е:

1. за секции до 300 избиратели включително - до 7;
2. за секции с повече от 300 избиратели - до 9.

(2) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) При определяне състава на секционните изборителни комисии в рамките на изборителния район се запазва съотношението между политическите партии и коалиции, представени в Централната изборителна комисия.

Чл. 15. Възнагражденията на районните и секционните изборителни комисии се определят от Централната изборителна комисия.

Чл. 15а. (Нов - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 95 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) Възнагражденията на членовете на районните и секционните изборителни комисии не се облагат с данъци по Закона за данъците върху доходите на физическите лица. Осигурителните вноски по Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване са за сметка на републиканския бюджет.

Чл. 16. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Централната изборителна комисия, районните изборителни комисии и секционните изборителни комисии имат печат.

Чл. 17. Към Централната изборителна комисия и към районните изборителни комисии могат да се създават работни групи от специалисти. Възнагражденията на специалистите се определят от Централната изборителна комисия.

Чл. 18. (1) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Районните изборителни комисии назначават секционните изборителни комисии не по-късно от 25 дни преди изборния ден по предложение на кметовете на общини след консултации с парламентарно представените партии и коалиции. В консултациите участват и партиите и коалициите, които имат членове на Европейския парламент. В консултациите могат да участват и други партии и коалиции. Представители в секционните изборителни комисии в рамките на изборителния район имат парламентарно представените партии и коалиции, както и партиите и коалициите, които имат членове на Европейския парламент.

(2) Кметовете правят предложенията си не по-късно от 30 дни преди изборния ден.

(3) Когато кметът не е направил предложение в срока по ал. 2, той изпраща незабавно протоколите за консултациите заедно с постъпилите писмени предложения и възражения от партиите или коалициите в районната изборителна комисия.

(4) Когато районната изборителна комисия не назначи секционните изборителни комисии в срока по ал. 1, тя изпраща незабавно цялата документация в Централната изборителна комисия. Последната назначава секционните изборителни комисии.

Чл. 19. (1) Към предложенията за назначаване на изборителни комисии партиите и коалициите представят списък на лицата, които ще заместят предложените от тях лица, когато последните са в трайна невъзможност да изпълняват функциите си.

(2) Заместването се извършва: за Централната изборителна комисия - с указ на президента на републиката, за районните изборителни комисии - с решение на Централната изборителна комисия, а за секционните изборителни комисии - с решение на районната изборителна комисия.

Чл. 20. (1) За членове на районните и секционните изборителни комисии се назначават лица, които отговарят на изискванията по чл. 3, ал. 1.

(2) Партиите и коалициите представят писмени предложения за своите представители.

(3) В състава на районните и секционните изборителни комисии не могат да бъдат включвани областни управители и техни заместници, кметове и техни заместници, както и лица по чл. 10, ал. 2.

(4) Представителите на една партия или коалиция не могат да имат мнозинство в районна или секционна изборителна комисия. Председателят и секретарят са от различни партии и коалиции.

Чл. 21. (1) При изпълнение на своите функции членовете на изборителните комисии са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.

(2) Членовете на изборителните комисии имат право да ползват неплатен служебен или платен годишен отпуск по избор за времето, необходимо за работата им в съответната комисия. Отпускът се зачита за трудов или служебен и осигурителен стаж.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Членовете на Централната изборителна комисия и на районните изборителни комисии се осигуряват от работодателите им по смисъла на Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване от момента на назначаване в съответната комисия до приключване на работата в нея.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Членовете на Централната изборителна комисия и на районните изборителни комисии, регистрирани като безработни, получават и обезщетения по глава четвърта "а" от Кодекса за социално осигуряване от момента на назначаване в съответната комисия до приключване на работата в нея.

(5) При изпълнение на функциите си членовете на изборителните комисии не могат да носят отличителни знаци на партии, коалиции и инициативни комитети, както и да провеждат предизборна агитация.

Чл. 22. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Заседанията на изборителните комисии са законни, когато на тях присъстват повече от половината от членовете им. Решенията се вземат с мнозинство две трети от присъстващите.

(2) Решенията на изборителните комисии се подписват от председателя и секретаря. Когато един от тях отсъства, решението се подписва от заместник-председател.

(3) За заседанията на изборителните комисии се съставя протокол, който се подписва по реда на ал. 2.

(4) На заседанията на районните изборителни комисии могат да присъстват застъпници. Изказаните от тях становища, мнения и възражения се записват в протокола.

Чл. 23. (1) Централната изборителна комисия:

1. следи за изпълнението на този закон на територията на страната и в дипломатическите представителства в чужбина;

2. упражнява методическо ръководство и контрол върху дейността на районните и секционните изборителни комисии;

3. поддържа страница в Интернет, в която публикува решения, методически указания, предварителни и окончателни резултати от изборите и други документи и данни;

4. определя условията и реда за гласуване на българските граждани в чужбина не по-късно от 50 дни преди изборния ден;

5. назначава районните изборителни комисии, както и секционни изборителни комисии в случаите, когато районната изборителна комисия не ги е назначила в установения срок;

6. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) освобождава членовете на районните изборителни комисии при нарушения на закона и на решенията на Централната изборителна комисия;

7. (изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 6 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) регистрира партии и коалиции за участие в изборите и им издава удостоверения;

8. (нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 7, доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) утвърждава техническия образец на изборната бюлетина и определя условията и реда за отпечатване на бюлетините, не по-късно от 33 дни преди изборния ден;

9. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 8 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) разглежда жалби против решения и действия на районните избирателни комисии, произнася се по тях в тридневен срок с окончателно решение и го обявява незабавно;

10. (предишна т. 8 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 9 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) определя условията и реда за участие на наблюдатели не по-късно от 50 дни преди изборния ден и им издава удостоверения;

11. (предишна т. 9, доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 10, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) приема и обнародва в "Държавен вестник" методика за определяне на резултатите от гласуването не по-късно от 55 дни преди изборния ден;

12. (предишна т. 10 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 11 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) определя броя на мандатите в многомандатните избирателни райони въз основа на единна норма на представителство за цялата страна в зависимост от броя на населението;

13. (предишна т. 11 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 12 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) определя условията и реда за възлагане чрез конкурс на компютърната обработка на резултатите от изборите не по-късно от 54 дни преди изборния ден;

14. (предишна т. 12 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 13 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) възлага чрез конкурс компютърната обработка на резултатите от изборите не по-късно от 40 дни преди изборния ден;

15. (предишна т. 13 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 14, доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) издава методически указания за работата на районните и секционните избирателни комисии по прилагане на този закон и провежда обучение на членовете на районните избирателни комисии;

16. (предишна т. 14 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 15 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) определя условията и реда за извършване на социологически проучвания в изборния ден не по-късно от 20 дни преди изборния ден;

17. (предишна т. 15 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 16, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) обявява резултатите от изборите и издава удостоверения на избраните народни представители;

18. (предишна т. 16 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 17 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) обнародва в "Държавен вестник" резултатите от изборите незабавно след обявяването им;

19. (предишна т. 17 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 18, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) определя реда за проверка за двойно гласуване и възлага извършването ѝ на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството;

20. (предишна т. 18, изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 19 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) предоставя резултатите от проверката по т. 19 на заинтересуваните лица и при установяване на двойно гласуване сезира прокуратурата;

21. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) определя реда за проверка на подписките за участие на независими кандидати и възлага извършването ѝ на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството;

22. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) определя реда за проверка на списъците с имената, единните граждански номера и подписите на избирателите, подкрепящи регистрацията на партиите и коалициите, и възлага изпълнението на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството;

23. (предишна т. 19 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 20 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) предоставя на участниците в изборите на магнитен носител резултатите от гласуването по избирателни секции за цялата страна и ги публикува в Интернет;

24. (предишна т. 20 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 21 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) публикува резултатите от изборите по избирателни секции за цялата страна в специален бюлетин и на магнитен носител не по-късно от 40 дни след изборния ден;

25. (предишна т. 21 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 57 от 2007 г., в сила от 13.07.2007 г., предишна т. 22 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) предава по-късно един екземпляр от протоколите на секционните и районните избирателни комисии в Националния архивен фонд;

26. (нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 23 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) организира и провежда чрез средствата за масово осведомяване разяснителна кампания относно правата и задълженията на гражданите в подготовката и произвеждането на изборите;

27. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) предлага на президента да насрочи в 14-дневен срок от получаване на предложението нов избор за мажоритарен кандидат, когато няма избран мажоритарен кандидат на втори тур;

28. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) определя условията и реда за експериментално гласуване по електронен път с автоматизирани системи.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Решенията на Централната изборителна комисия се съобщават чрез публикуване в бюлетин на Българската телеграфна агенция и в Интернет страницата на Централната изборителна комисия.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Решенията на Централната изборителна комисия по ал. 1, т. 5, 6, 10, 14 и 16 могат да се обжалват в тридневен срок от съобщаването им пред Върховния административен съд. В тридневен срок Върховният административен съд се произнася с решение, което е окончателно.

(4) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Решенията на Централната изборителна комисия по ал. 1, т. 7 могат да се обжалват в срок до 24 часа от съобщаването им пред Върховния административен съд. В срок до 24 часа Върховният административен съд се произнася с решение, което е окончателно.

Чл. 24. (1) Районната изборителна комисия:

1. (изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) следи за изпълнението на този закон на територията на изборителния район;

2. назначава секционните изборителни комисии;

3. следи и контролира изготвянето и обявяването на изборителните списъци, образуването на изборителните секции, отпечатването на бюлетините и издаването на удостоверения за гласуване на друго място;

4. следи за осигуряване на условия за гласуване на лица с физически увреждания;

5. (изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г.) следи за своевременното и правилното образуване на изборителните секции;

6. (изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) регистрира кандидатски листи на политически партии и коалиции и ги обявява публично;

7. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) регистрира мажоритарните кандидати на политическите партии, коалиции и инициативни комитети и ги обявява публично;

8. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) регистрира застъпници на кандидатите за народни представители;

9. (предишна т. 8 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) проверява подписките за подкрепа на независимите кандидати;

10. (изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 11 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) снабдява секционните изборителни комисии с изборителни кутии, бюлетини за гласуване, формуляри на протоколи, извлечения и

чернови, като контролира тяхното съхранение, разпределение по секции и транспортиране;

11. (доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна т. 12 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) разглежда жалби против решения и действия на секционните изборителни комисии и се произнася по тях незабавно до един час от постъпване на жалбата и преди края на изборния ден;

12. (предишна т. 13 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) установява резултатите от гласуването в изборителния район;

13. (предишна т. 14, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) обявява избрания мажоритарен кандидат;

14. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) насрочва втори тур за мажоритарен кандидат, когато няма избран кандидат;

15. предава на Централната изборителна комисия секционните протоколи, районния протокол и други книжа.

(2) Решенията на районната изборителна комисия се обявяват на общодостъпно място в сградата, в която тя се помещава.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Решенията на районната изборителна комисия по ал. 1, т. 2, 6, 7, 8 и 9 могат да се обжалват в тридневен срок от обявяването им пред Централната изборителна комисия. Последната в тридневен срок се произнася с решение, което се обявява незабавно и е окончателно.

Чл. 25. (1) Секционната изборителна комисия:

1. следи за спазване на този закон в изборното помещение и в района на секцията;

2. съдейства за подреждане на изборното помещение според изискванията на закона и с оглед осигуряване на достъп до гласуване на лица с физически увреждания;

3. осигурява свободното и спокойно протичане на гласуването в изборителната секция;

4. (доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) преброява гласовете за мажоритарните кандидати и за кандидатските листи, изготвя протокол за резултата от гласуването в изборителната секция и го предава на районната изборителна комисия в срок 24 часа след приключване на гласуването;

5. предава останалите книжа и материали на общинската администрация в срока по т. 4;

6. (доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) разглежда жалби, по които се произнася незабавно и решението се съобщава на жалбоподателя веднага;

7. обявява на публично място резултатите от гласуването.

(2) Указанията на председателя на секционната избирателна комисия са задължителни за всички граждани в изборното помещение. Тези указания могат да бъдат отменени с решение на секционната избирателна комисия.

(3) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Решението на секционната избирателна комисия, свързано с недопускане на избирател до гласуване, може да се обжалва пред районната избирателна комисия.

Глава трета. ИЗБИРАТЕЛНИ СПИСЪЦИ

Чл. 26. (1) Избирателните списъци се съставят от общинските администрации по населените места, в които се води регистър на населението, и се подписват от кмета на общината, съответно от кмета на кметството или от кметския наместник, и от секретаря на общината. В градовете с районно деление избирателните списъци се подписват от кмета и секретаря на района.

(2) Всеки избирател се вписва само в един избирателен списък.

Чл. 27. (1) Избирателните списъци се съставят поотделно за всяка избирателна секция. Те се отпечатват въз основа на Националния регистър на населението от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

(2) Избирателните списъци се съставят по постоянен адрес.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В списъците се вписват по азбучен ред имената на избирателя, постоянният адрес или настоящият адрес, когато избирателят е направил искане по чл. 36а, ал. 1, като графите за вписване на единния граждански номер и на вида и номера на документа за самоличност остават празни и не се попълват и се обособява графа "Забележки".

(4) В списъците се включват всички български граждани, които отговарят на условията по чл. 3, ал. 1.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г.) Когато в предходните шест месеца до изборния ден бъде променено наименованието на населеното място, улицата, жилищния комплекс или номерацията на жилищната сграда, общината изготвя списък на промените, който се предоставя на секционните комисии.

Чл. 28. (1) От избирателните списъци се заличават имената на гражданите, които до изборния ден са загубили правото си да избират или са починали.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Заличават се също и имената на гражданите, които са заминали в чужбина не по-малко от два месеца преди изборния ден и не са се завърнали до предаването на списъците на секционните избирателни комисии. Заличаването става по заявление на напусналите страната или служебно по данни, предоставени от

Министерството на вътрешните работи. Министерството на вътрешните работи предоставя на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството данни за автоматизираното заличаване на лицата от избирателните списъци 55 дни и 15 дни преди изборния ден.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" към Министерството на правосъдието предоставя на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството данни за лицата, изтърпяващи наказание лишаване от свобода за автоматизираното им заличаване от избирателните списъци. Информацията се предоставя съответно 55 и 15 дни преди изборния ден.

(4) В избирателните списъци се дописват имената на гражданите, които имат право да гласуват в съответната секция, но са пропуснати.

(5) Дописването се извършва от органите по чл. 26, ал. 1 до предаването на списъците на секционните избирателни комисии по писмено искане на избирателя или в изборния ден-от секционната избирателна комисия по искане на избирателя и след представяне на документ за самоличност.

(6) Когато лицата по ал. 2 се завърнат в страната след изготвяне на избирателния списък, те се вписват отново в него по реда на ал. 4 и 5.

(7) Лицата, които са изтърпели наказание лишаване от свобода или не са вече под запрещение, се вписват в избирателните списъци след представяне на съответен документ в общината или района, или кметството.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Отказът за заличаване или дописване се съобщава на заявителя незабавно и може да се обжалва пред районния съд в двудневен срок от съобщението. Съдът разглежда жалбата в открито заседание в двудневен срок от постъпването ѝ с призоваване на жалбоподателя и на органите по чл. 26, ал. 1 и постановява решение, което се обявява незабавно и е окончателно.

(9) Отказът на секционната избирателна комисия да извърши дописване по ал. 5 може да се обжалва пред районната избирателна комисия, която се произнася по жалбата незабавно.

Чл. 29. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Избирателните списъци се обявяват от органите по чл. 26, ал. 1 не по-късно от 40 дни преди изборния ден на видно място в района на съответната избирателна секция.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 45 от 2002 г.)

Чл. 30. (Изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г., отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

Чл. 31. (Изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г., отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

Чл. 32. (1) Всеки избирател може да поиска отстраняване на непълноти и грешки в избирателния списък с писмено заявление до кмета на общината или района или кметството.

(2) Заявленията се приемат от съответната администрация най-късно седем дни преди изборния ден.

(3) Кметът на общината или района или кметството разглежда заявлението в двудневен срок и се произнася по него с мотивирано решение, което обявява незабавно на публично място.

(4) Всеки заинтересуван може да обжалва решението пред районния съд в двудневен срок. Съдът разглежда жалбата в открито заседание в двудневен срок с призоваване на жалбоподателя и кмета и постановява решение, което е окончателно и се обявява незабавно.

Чл. 33. (1) Избирателни списъци в лечебни и здравни заведения, почивни домове, домове за стари хора и други такива, както и на плавателни съдове под български флаг, се съставят от ръководителя на заведението или дома, съответно от капитана на плавателния съд.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Ръководителят на заведението или дома или капитанът на плавателния съд уведомява за включените в списъка лица органите по чл. 26, ал. 1, за да бъдат заличени от избирателните списъци по постоянния им адрес, преди предаване на избирателните списъци на секционните избирателни комисии.

Чл. 34. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Ръководителите на места за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и за задържане съставят избирателни списъци на задържаните лица, спрямо които няма влязла в сила присъда.

Чл. 35. (1) Българските граждани, живеещи в чужбина, които се намират в страната в изборния ден, могат да гласуват по постоянния си адрес. Когато тези лица са били заличени от избирателните списъци преди предаването им на секционните избирателни комисии, те отново се вписват в списъците от органите по чл. 26, ал. 1.

(2) Когато лицата по ал. 1 са пристигнали в страната не по-рано от 24 часа преди предаване на избирателния списък на секционната избирателна комисия, те се вписват в избирателния списък от секционната избирателна комисия след представяне на документ за самоличност, който удостоверява влизането им в страната в този срок.

Чл. 36. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Удостоверения за гласуване на друго място се издават от органите по чл. 26, ал. 1 в един екземпляр на избиратели, които предварително писмено заявят, че няма да гласуват в секцията по постоянния си адрес.

(2) Удостоверенията се издават не по-късно от 14 дни преди изборния ден.

(3) Органът по чл. 26, ал. 1 по постоянен адрес предава информация за издадените удостоверения по ал. 2 и копие от регистъра по ал. 5 на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното

развитие и благоустройството не по-късно от 12 дни преди изборния ден за автоматизираното заличаване на избирателя от избирателните списъци по постоянен адрес.

(4) Удостоверенията имат единна номерация за цялата страна, включваща номера на избирателния район, на чиято територия се издават, и номера на съответната избирателна секция, в която трябва да гласува лицето според постоянния си адрес.

(5) Общинската администрация води публичен регистър за издадените удостоверения, в който се вписват номерът на издаденото удостоверение, трите имена и единният граждански номер на лицето, на което е издадено, датата на издаване и подписът на лицето, получило удостоверението, като се отбелязва дали удостоверението се получава лично или чрез пълномощник.

(6) Получилият удостоверение за гласуване на друго място писмено декларира, че ще гласува само веднъж.

(7) Удостоверенията се получават лично срещу подпис или чрез пълномощник с нотариално заверено пълномощно.

(8) Общинските администрации и кметствата представят на районните избирателни комисии копие от регистъра за издадените удостоверения за гласуване на друго място не по-късно от 12 дни преди изборния ден.

(9) Избирателите с удостоверения за гласуване на друго място се вписват от секционната избирателна комисия по местопребиваването им в деня на изборите в допълнителен избирателен списък, който се подписва от председателя и секретаря. Към този списък се прилагат удостоверенията за гласуване на друго място.

(10) Избирател, получил удостоверение за гласуване на друго място, може да гласува в секцията по постоянния си адрес. Комисията го вписва в допълнителния избирателен списък, към който прилага и удостоверението по ал. 1.

(11) Избирател, който е ученик или студент, може да гласува в избирателна секция по избор в населеното място, където се обучава, когато то е различно от населеното място по постоянен адрес, след представяне на документ за самоличност, надлежно заверена за съответната учебна година ученическа книжка или надлежно заверена за съответния семестър студентска книжка и декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място. Ученическата или студентската книжка се подпечатва с печата на секционната избирателна комисия и се подписва от член на комисията.

Чл. 36а. (Нов - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Избирател, чийто постоянен и настоящ адрес са в различни населени места, може да поиска да бъде вписан в избирателния списък по настоящ адрес не по-късно от 14 дни преди изборния ден. Искането се прави писмено пред органите по чл. 26, ал. 1 по настоящия адрес на лицето и съдържа единния граждански номер на избирателя, вида и номера на документа за самоличност в страната и подпис.

(2) Органът по чл. 26, ал. 1 по настоящ адрес предава информация за подадените искания по ал. 1 на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно

обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството не по-късно от 12 дни преди изборния ден за автоматизирано включване на избирателя в избирателните списъци по настоящ адрес и заличаването му от избирателния списък по постоянен адрес.

Чл. 37. (1) Избирателните списъци за гласуване в чужбина се съставят от ръководителите на дипломатическите представителства въз основа на заявено лично желание за участие най-късно до деня на изборите.

(2) Избирател, който не е включен в избирателния списък до изборния ден, се вписва в списъка от секционната избирателна комисия.

Чл. 38. (1) Поправките в избирателните списъци се обявяват незабавно.

(2) Зачичаването от избирателните списъци става преди отпечатването им автоматизирано, а след отпечатването им - с хоризонтална черта така, че заличеното име да се чете.

Глава четвърта. ИЗБИРАТЕЛНИ РАЙОНИ И ИЗБИРАТЕЛНИ СЕКЦИИ

Чл. 39. (1) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) За произвеждане на изборите по пропорционалната система, територията на страната се разделя на 31 многомандатни избирателни райони, в това число три в област София-град и два в област Пловдив. Останалите избирателни райони съвпадат с границите на областите.

(2) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) За произвеждане на изборите по мажоритарната система територията на страната се разделя на 31 едномандатни избирателни района, които съвпадат с многомандатните избирателни райони по ал. 1.

(3) (Предишна ал. 2, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Наименованията, границите и номерацията на избирателните райони се определят от президента на републиката не по-късно от 56 дни преди изборния ден.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна ал. 3, изм. и доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Централната избирателна комисия определя броя на мандатите за всеки многомандатен избирателен район въз основа на единна норма на представителство за страната според броя на населението не по-късно от 55 дни преди изборния ден, като използва и метода на най-големия остатък, по данните за преброяване на населението на Република България от 2001 г. Броят на мандатите в многомандатен избирателен район не може да бъде по-малък от три.

Чл. 40. (1) Гласуването и преброяването на гласовете се извършва по избирателни секции.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г., доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Кметът на общината образува със заповед избирателните секции на територията на

общината не по-късно от 55 дни преди изборния ден и утвърждава тяхната номерация и адрес.

(3) Заповедта на кмета се обявява публично. Тя може да бъде обжалвана пред областния управител в тридневен срок, който се произнася окончателно в тридневен срок.

(4) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В срок не по-късно от 53 дни преди изборния ден кметовете на общини изпращат на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството списък с адресите на избирателните секции и уведомяват районната избирателна комисия след назначаването ѝ.

Чл. 41. (1) В една избирателна секция се включват до 1000 избиратели.

(2) В населените места се образуват толкова секции, колкото пъти числото 1000 се съдържа в броя на избирателите. При наличие на остатък може да се образува допълнителна секция.

(3) При териториално обособени населени места кметът на общината може да образува секции с не по-малко от 20 избиратели.

(4) Избирателните секции в градовете с районно деление се съобразяват с границите на района.

(5) В лечебни и здравни заведения, почивни домове, домове за стари хора и други такива и в намиращи се извън страната плавателни съдове под български флаг се образуват избирателни секции при наличие на не по-малко от 20 избиратели.

(6) Избирателните секции по ал. 5 се образуват от ръководителите на заведенията и домовете и от капитаните на плавателните съдове.

(7) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Задържаните лица, спрямо които няма влязла в сила присъда, могат да гласуват в местата за задържане, когато там е възможно да се създаде избирателна секция по реда на ал. 5.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 63 от 2006 г.) Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства в чужбина образуват избирателни секции:

1. в населените места, където има дипломатическо или консулско представителство;

2. (доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) в населените места извън т. 1 - при наличие на не по-малко от 100 избиратели, заявили лично желанието си да гласуват не по-късно от 20 дни преди изборния ден в писмена форма чрез саморъчно подписано заявление - подадено лично, чрез писмо или в електронна форма до посолството на Република България или консулската служба за съответната държава; в заявлението се посочват трите имена по паспорт, лична карта или военна карта на избирателя, заявил желание да гласува, единният граждански номер, адрес на пребиваване в съответната държава, както и постоянният адрес на лицето в Република България; ръководителят на

дипломатическото представителство изпраща информация до Министерството на външните работи, съдържаща трите имена, единния граждански номер и постоянния адрес в Република България на заявителите и държавата; Министерството на външните работи изпраща обобщените данни от всички държави до Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството не по-късно от 15 дни преди изборния ден, за да бъдат автоматизирано заличени от избирателните списъци за гласуване в Република България; лицата, заявили, че ще гласуват в чужбина, не могат да бъдат дописвани в избирателните списъци в страната в изборния ден;

3. по тяхна преценка.

(9) (Нова - ДВ, бр. 63 от 2006 г.) Когато броят на избирателите, заявили желанието си да гласуват по ал. 8, т. 2, е повече от 1000 в едно населено място, се образува нова избирателна секция.

Чл. 42. Капитаните на плавателните съдове под български флаг, които напускат страната до 19,00 ч. в деня преди изборите, получават изборните книжа и материали от районната избирателна комисия по местопребиваването на кораба.

Глава пета.

КАНДИДАТИ ЗА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

Чл. 43. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В многомандатните избирателни райони кандидатите за народни представители се издигат от политически партии или коалиции и се подреждат в кандидатски листи.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

(3) Кандидатските листи на партиите и коалициите се подреждат и предлагат за регистриране от техните централни ръководства.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Коалициите участват в изборите с обща кандидатска листа във всеки отделен многомандатен избирателен район. Участващите в тях партии не могат да участват със самостоятелни листи или да издигат самостоятелно мажоритарни кандидати.

(5) Броят на кандидатите в една кандидатска листа не може да надхвърля удвоения брой мандати в многомандатния избирателен район.

(6) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Във всеки едномандатен избирателен район политическа партия или коалиция може да издига само един мажоритарен кандидат.

Чл. 44. (1) Кандидат за народен представител може да бъде предложен за регистриране само от една партия или коалиция най-много в два многомандатни избирателни района.

(2) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В одномандатните изборителни райони политическите партии, коалициите и инициативните комитети регистрират отделни кандидати.

(3) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Мажоритарен кандидат може да бъде предложен за регистриране само от една политическа партия, коалиция или инициативен комитет и само в един едномандатен изборителен район.

(4) (Предишна ал. 2, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Когато кандидат бъде регистриран от повече от една партия, коалиция или инициативен комитет, действителна е първата по време регистрацията.

(5) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Когато кандидат по ал. 1 бъде регистриран в повече от два изборителни района, действителни са първите две по време регистрацията.

(6) (Предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Когато мажоритарен кандидат бъде регистриран в повече от един едномандатен изборителен район, действителна е първата по време регистрацията.

(7) (Предишна ал. 5, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Мажоритарен кандидат, издигнат от една политическа партия или коалиция, не може да бъде включен в кандидатска листа на друга партия или коалиция.

(8) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Районните изборителни комисии уведомяват Централната изборителна комисия за извършените регистрации не по-късно от 24 часа след изтичане на срока за регистрацията.

(9) (Предишна ал. 7, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Централната изборителна комисия констатира и обявява за недействителни извършените в нарушение на ал. 4, 5, 6 и 7 регистрации. Обявява решението си в тридневен срок и уведомява незабавно районната изборителна комисия и съответните кандидати, партии и коалиции и инициативни комитети.

Чл. 45. (1) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Регистрирането на кандидатските листи и на мажоритарните кандидати се извършва от районните изборителни комисии в отделен регистър след представяне на следните документи:

1. предложение на централното ръководство на партията, коалицията или инициативния комитет;

2. заявления от кандидатите, че са съгласни да бъдат регистрирани от предложилите ги партии, коалиции или инициативни комитети;

3. декларации от кандидатите, че отговарят на условията по чл. 3, ал. 2, в които посочват своя постоянен адрес и единен граждански номер.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Регистрирането на кандидатските листи и на мажоритарните кандидати в районните изборителни комисии се извършва не по-късно от 21 дни преди изборния ден.

Чл. 46. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Независим кандидат за народен представител може да се регистрира само в един едномандатен изборителен район, когато кандидатурата му е подкрепена от не по-малко от 10 000 избиратели с постоянен адрес на територията на района.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Независим кандидат не може да бъде включван в кандидатски листи на партии и коалиции.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) За издигане на независим кандидат се образува инициативен комитет от трима до седем избиратели с постоянен адрес на територията на изборителния район. Инициативният комитет се регистрира в районната изборителна комисия и представя в Сметната палата в срок 5 дни след регистрацията си банкова сметка за приходите и разходите по обслужване на предизборната кампания. Всеки изборител може да участва само в един инициативен комитет.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Изборител, който подкрепя участието в изборите на независим кандидат, удостоверява това с подписа си пред член на инициативния комитет. Изборителят посочва също имената, единния граждански номер и постоянния си адрес. Всеки изборител може да участва само в една подписка.

(5) Член на инициативния комитет по ал. 4 носи отговорност по смисъла на Наказателния кодекс за верността на положените пред него подписи.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Подписките се представят на районната изборителна комисия не по-късно от 21 дни преди изборния ден. Районната изборителна комисия незабавно предава подписката на съответното териториално звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството за извършване на проверка.

Чл. 47. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В срок не по-късно от 18 дни преди изборния ден районната изборителна комисия установява резултата от подписките по чл. 46 и незабавно уведомява Централната изборителна комисия.

(2) Когато районната или Централната изборителна комисия установят, че независим кандидат не е подкрепен от необходимия брой избиратели, регистрацията му се анулира с решение, което незабавно се изпраща на инициативния комитет. Когато решението е взето от Централната изборителна комисия, тя незабавно го изпраща на районната изборителна комисия.

Чл. 48. (1) Когато не са спазени изискванията на този закон, районната изборителна комисия отказва да извърши регистрация на кандидати, кандидатски листи и инициативни комитети, като писмено мотивира решението си и го съобщава незабавно.

(2) Отказът по ал. 1 може да се обжалва пред Централната изборителна комисия в тридневен срок от съобщаването му.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) При отказ за регистрация или при обявяване на недействителност на регистрация на мажоритарен кандидат, издигнат

от партия или коалиция или на кандидат от кандидатска листа на партия или коалиция последната може не по-късно от 10 дни от деня на отказа или обявяване на недействителността, но не по-късно от седем дни преди изборния ден да предложи за регистриране нов кандидат.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Когато някой от кандидатите на партия или коалиция почине или изпадне в трайна невъзможност да участва в изборите, партията или коалицията може да предложи нов кандидат по реда на ал. 3.

(5) (Отм. - ДВ, бр. 45 от 2002 г.)

Чл. 49. (1) Партиите могат да участват в изборите самостоятелно или в коалиция с други партии и коалиции.

(2) Всяка партия и коалиция може да участва в изборите само в една коалиция във всичките избирателни райони.

Чл. 49а. (Нов - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) (1) За участие в изборите партиите, коалициите и инициативните комитети внасят избран безлихвен депозит по сметка в Българската народна банка.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Депозитът по ал. 1 е:

1. за партии - 50 000 лв.;

2. за коалиции - 100 000 лв.;

3. за инициативни комитети - 15 000 лв.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В 7-дневен срок от обявяване на окончателните резултати от изборите с решение на Централната избирателна комисия депозитът се възстановява на политическите партии и коалиции, които са получили не по-малко от 1 на сто от действителните гласове на национално ниво, както и на инициативните комитети, чиито кандидати са получили гласове не по-малко от 1 на сто от действителните гласове на територията на едномандатния избирателен район.

Чл. 50. (1) До участие в изборите се допускат партиите и коалициите, регистрирани в Централната избирателна комисия.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Не по-късно от 24 дни преди изборния ден централните ръководства на партиите и коалициите представят заявления за регистрация, в които посочват пълното и/или съкратено наименование за отпечатване върху бюлетината.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Към заявлението партията представя:

1. заверен препис от решението на Софийския градски съд за вписване на партията в регистъра на политическите партии;

2. удостоверение за актуално състояние към датата на насрочване на изборите;
3. копие от броя на "Държавен вестник", в който е обнародвано решението за регистрацията на партията, или други документи според изискванията на действащото към момента на регистрацията й законодателство;
4. образец от подписите на представляващите партията лица и образец от печата на партията;
5. банков документ за внесен депозит съгласно чл. 49а;
6. (изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) списък, съдържащ трите имена, единния граждански номер и саморъчен подпис на не по-малко от 15 000 избиратели, подкрепящи регистрацията;
7. удостоверение от Сметната палата за внесени финансови отчети от датата на регистрацията на политическата партия, но за не повече от последните три последователни години.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Към заявлението коалицията представя:

1. документите по ал. 3, т. 1, 2, 3, 4 и 7 за всяка от участващите в нея партии;
2. решение за образуването, подписано от представляващите партиите лица;
3. образец от подписите на лицата, които представляват коалицията, и образец от печата на коалицията, когато има такъв;
4. банков документ за внесен депозит съгласно чл. 49а;
5. (изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) списък, съдържащ трите имена, единния граждански номер и саморъчен подпис на не по-малко от 20 000 избиратели, подкрепящи регистрацията.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Когато коалицията включва в състава си друга коалиция, последната представя документите по ал. 4. Представят се и документите по ал. 3, т. 1, 2, 3, 4 и 7 за останалите партии в коалицията, както и решение за нейното образуване.

(6) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Централната избирателна комисия извършва проверка на документите, а списъците по ал. 3, т. 6 и ал. 4, т. 5 се предават незабавно на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството за проверка. При установяване на нередности Централната избирателна комисия дава указания за отстраняването им.

(7) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Срокът за отстраняване е тридневен.

(8) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) В случай на неизпълнение на указанията по ал. 6 в срок Централната изборителна комисия отказва регистрация.

(9) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Отказът за регистрация подлежи на обжалване пред Върховния административен съд по реда на чл. 23, ал. 3.

(10) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Централната изборителна комисия изпраща на районните изборителни комисии списък на регистрираните партии и коалиции.

Чл. 50а. (Нов - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Наименованието и/или абривиатурата на коалиция не може да повтара наименованието и/или абривиатурата на партия, регистрирана по Закона за политическите партии, включително чрез прибавянето към тях на думи, букви, цифри или други знаци.

(2) Забраната по ал. 1 не се прилага, когато наименованието и/или абривиатурата на коалицията повтара наименованието и/или абривиатурата на някоя от участващите в състава ѝ партии.

(3) В случай, че не са спазени изискванията на ал. 1 и 2, Централната изборителна комисия прилага процедурата по чл. 50, ал. 6, 7, 8 и 9.

Чл. 51. (1) (Предишен текст на чл. 51 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Всеки кандидат за народен представител може да има застъпници, които го подпомагат и представляват неговите интереси пред държавните органи, обществените организации и изборителните комисии.

(2) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Кандидатите за народни представители, включени в една кандидатска листа, както и мажоритарните кандидати могат да бъдат представлявани най-много от двама застъпници в една изборителна секция в изборния ден. В изборното помещение може да присъства само един от застъпниците на листата или на мажоритарния кандидат.

Чл. 52. (1) Кандидатите за народни представители, които заемат държавна служба, прекъсват изпълнението ѝ след регистрацията си и получават по избор неплатен служебен или платен годишен отпуск за периода от регистрацията до обявяване на резултатите от изборите включително.

(2) Отпускът се зачита за трудов или служебен и осигурителен стаж.

(3) Когато регистрацията е анулирана, отпускът по ал. 1 се прекъсва от деня на анулирането. Когато анулирането е отменено, се счита, че отпускът не е прекъсван.

(4) Избраните кандидати, работещи в държавни или общински учреждения, предприятия, търговски дружества с държавно или общинско участие повече от 50 на сто или организации, имат право след прекратяване на пълномощията им да заемат предишната си длъжност, а в случаите, когато тя е закрыта - друга равностойна длъжност в същото или с тяхно съгласие в друго държавно или общинско учреждение,

предприятие, търговско дружество с държавно или общинско участие повече от 50 на сто или организация.

(5) Когато предишната длъжност на избрания кандидат е заета от друго лице, трудовото правоотношение с това лице се прекратява без предизвестие.

(6) Разпоредбите на ал. 1 не се отнасят до министрите и министър-председателя. Техните правомощия продължават и след регистрирането им като кандидати за народни представители.

Чл. 53. (1) По време на предизборната кампания регистрираните кандидати за народни представители и застъпниците не могат да бъдат задържани и привлечени към наказателна отговорност освен в случаите на заварено тежко престъпление.

(2) От регистрирането на кандидатските листи до обявяване на резултатите от изборите кандидатите за народни представители и застъпниците имат качество на длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.

(3) Когато регистрацията на кандидат за народен представител е анулирана, правата и задълженията му по ал. 1 и 2 се прекратяват от деня на анулирането. Прекратяването е в сила и за неговите застъпници.

Глава шеста. ПРЕДИЗБОРНА КАМПАНИЯ

Чл. 54. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Предизборната кампания започва 21 дни преди изборния ден.

Чл. 55. (1) Гражданите, партиите и коалициите, инициативните комитети, кандидатите и техните застъпници имат свобода на агитация в устна и писмена форма на предизборни събрания и чрез средствата за масово осведомяване.

(2) Предизборната агитация се води на официалния език.

(3) Предизборните събрания са публични. За реда при провеждането им отговарят организаторите и органите на Министерство на вътрешните работи.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Държавните и общинските служители, военнослужещите от Въоръжените сили, служителите на Министерство на вътрешните работи, съдиите, прокурорите и следователите, както и лицата на изборна длъжност в синдикалните и работодателските организации не могат да провеждат предизборна агитация на работните си места.

(5) (Отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

Чл. 56. Независимите кандидати и партиите и коалициите, допуснати до участие в изборите, имат право на еднакъв достъп до източниците на информация, която им е необходима за целите на предизборната кампания.

Чл. 56а. (Нов - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Печатните издания предоставят едни и същи условия и цени за платени публикации на всички регистрирани за участие в изборите партии, коалиции и независими кандидати. Тарифите се обявяват най-късно 31 дни преди датата на изборите.

(2) Всяка публикация по ал. 1 се извършва при условията на предварително заплащане преди публикуването ѝ в съответното печатно издание.

Чл. 57. (1) Главен редактор на ежедневник или периодично издание, публикувал материал, накърняващ правата и доброто име на кандидат, е длъжен в първия брой след получаването на отговор да го публикува.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Публикуването на отговора става на същото място и със същия шрифт и без коментар.

(3) Отговорът се публикува безплатно до обема на материала, на който отговаря.

Чл. 58. (1) По време на предизборната кампания кандидатите, партиите и коалициите и инициативните комитети могат да изготвят и разпространяват плакати, реклами, обръщения и други агитационни материали. На всеки агитационен материал задължително се отбелязва от чие име се издава.

(2) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Всеки агитационен материал съдържа информация, че купуването и продаването на гласове е престъпление, като информацията заема не по-малко от 20 на сто от агитационния материал. В аудио- и видеоагитационните материали тази информация се съдържа като недвусмислено и разбираемо гласово послание.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Агитационните материали се поставят на определени от кмета места, а на сгради и огради - с разрешение на собственика или управителя на имота.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Забранява се използването на държавния и общинския транспорт за предизборна агитация.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Забранява се използването на агитационни материали, които застрашават живота и здравето на гражданите, частната, общинската и държавната собственост и безопасността на движението, както и на материали, които накърняват добрите нрави, честта и доброто име на кандидатите.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Забранява се унищожаването и заличаването на агитационни материали, поставени по установения в този закон ред, до края на изборния ден.

(7) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Кметът на общината, района или кметството или кметският наместник по решение на районната избирателна комисия и при необходимост със съдействие на органите на Министерство на вътрешните работи премахва или изземва агитационните материали, поставени в

нарушение на този закон. Премахването на такива материали в изборния ден може да става и по решение на секционните изборителни комисии.

(8) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Партиите, коалициите и инициативните комитети в срок три дни след датата на произвеждане на изборите премахват поставените от тях материали по ал. 1.

Чл. 59. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Не се допуска предизборна агитация в изборния ден.

(2) Резултати от допитвания до общественото мнение по повод на изборите не могат да се огласяват в периода по ал. 1.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Социологически проучвания в изборния ден се извършват извън сградите, в които се помещават изборителните секции, чрез интервю с гласували изборители, когато това не създава затруднения за изборния процес. Резултатите от проучванията могат да се оповестят след обявяване края на изборния ден от Централната изборителна комисия.

(4) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Разрешения за провеждане на социологически проучвания се издават от Централната изборителна комисия най-малко 7 дни преди изборния ден.

Чл. 60. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Предизборните програми на радио- и телевизионните оператори започват 21 дни преди изборния ден.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Предизборната кампания се отразява от Българската национална телевизия и Българското национално радио под формата на клипове, диспути и хроники.

(3) Не се разрешава използването на програмите на Българска национална телевизия и Българско национално радио за целите на предизборната кампания извън времето, определено за посочените в ал. 2 форми.

(4) Ръководствата на Българска национална телевизия и Българско национално радио са длъжни да спазват принципите за равенство и обективност при отразяване на проявите на партиите, коалициите и кандидатите за народни представители в информационните си емисии.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Екипите, формите и темите на диспутите се определят съвместно от генералните директори на Българска национална телевизия и Българско национално радио и упълномощени представители на партиите, коалициите и инициативните комитети. Тези условия се одобряват от Централната изборителна комисия не по-късно от 22 дни преди изборния ден.

Чл. 61. В предизборната кампания по Българска национална телевизия и Българско национално радио се забранява използването на елементи от търговска реклама, както и участие на кандидати и представители на партии и коалиции в излъчваните търговски реклами.

Чл. 62. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Редът на представянето на партиите, коалициите и инициативните комитети в различните форми на предизборната кампания се определя от Централната изборителна комисия чрез жребий за всяка една от тях поотделно, който се провежда в присъствие на представители на политическите партии коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати за народни представители, и на представители на Българската национална телевизия и Българското национално радио.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Определеният от жребия ред се обявява от Централната изборителна комисия по реда за обявяване на решенията ѝ не по-късно от 22 дни преди изборния ден.

Чл. 63. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Предизборната кампания по Българската национална телевизия и Българското национално радио започва и завършва с клипове на партиите, коалициите и инициативните комитети с продължителност до една минута.

Чл. 64. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Предизборната кампания на партиите и коалициите се отразява от Българска национална телевизия и Българско национално радио чрез хроники и клипове.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Хрониките се излъчват ежедневно за предизборните прояви на партиите и коалициите или на техните кандидати. Те се разделят на блокове за парламентарно представените партии и коалиции, партиите и коалициите, които имат членове на Европейския парламент и извънпарламентарните партии и коалиции, регистрирали кандидати за народни представители, при спазване принципа на равнопоставеност. Времетраенето на излъчването за всяка отделна партия и коалиция е до една минута.

(3) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Времето за излъчване на хрониките и клиповете се определя по споразумение между ръководствата на Българската национална телевизия, Българското национално радио и на политическите партии и коалиции, регистрирали кандидати или упълномощени от тях представители.

Чл. 65. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Българската национална телевизия и Българското национално радио предоставят на кандидатите за народни представители и на партиите и коалициите телевизионно и радиовреме за не по-малко от три диспута с времетраене общо не по-малко от 180 минути.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Най-малко половината от времето по ал. 1 се предоставя на парламентарно представените партии и коалиции, както и на партиите и коалициите, които имат членове на Европейския парламент, регистрирали кандидати, а останалата част от времето - на извънпарламентарните партии и коалиции и инициативните комитети, по споразумение между представители на Българската национална телевизия, Българското национално радио и на партиите, коалициите и инициативните комитети.

(3) Диспутите могат да се проведат и с едновременното участие на кандидати за народни представители и представители на всички партии и коалиции, допуснати до изборите.

Чл. 66. (1) Регионалните радио- и телевизионни центрове се използват от инициативните комитети и независимите кандидати и от партиите и коалициите в периода на предизборните излъчвания по реда, предвиден за Българска национална телевизия и Българско национално радио.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Регионалните радио- и телевизионни центрове предоставят общо не по-малко от 60 минути радио- и телевизионно време за диспути между представители на партиите, коалициите и инициативните комитети на независимите кандидати.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Редът за участие в диспутите се определя по жребий не по-късно от 22 дни преди изборния ден. Ръководителите на регионалните радио- и телевизионни центрове, съвместно с представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, определят екипите, формите и условията за реализиране на предаванията, както и темите на диспутите.

Чл. 67. (1) Други радио- и телевизионни оператори, включително кабелни телевизии, могат да предоставят време за отразяване на предизборната кампания при едни и същи условия и цени на независими кандидати, партии и коалиции.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Собствениците на радио- и телевизионните оператори по ал. 1 или техни представители обявяват писмено условията и реда за предоставяне на време за отразяване на предизборната кампания, както и обявяват тарифите си най-късно 31 дни преди датата на изборите.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Условията по ал. 2 се предоставят на Централната изборителна комисия за радио- и телевизионните оператори с национален обхват, и на районните изборителни комисии - за радио- и телевизионните оператори с регионален и местен обхват, не по-късно от 7 дни преди началото на предизборните излъчвания.

Чл. 68. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Предизборните предавания по Българска национална телевизия и Българско национално радио и техните регионални центрове се заплащат от партиите, коалициите и инициативните комитети по тарифа, определена от Министерския съвет не по-късно от 31 дни преди изборния ден. Заплащането се извършва преди излъчване на предаването.

Чл. 69. Когато е излъчено предаване, накърняващо правата и доброто име на кандидат, той има право на отговор при условията на чл. 18 от Закона за радиото и телевизията. Искането до съответния радио- или телевизионен оператор може да се направи в срок до 24 часа след излъчване на предаването.

Чл. 70. (1) При нарушаване на реда за провеждане на предизборната кампания от радио- и телевизионните оператори могат да се подават жалби в срок до 24 часа след излъчване на съответното предаване.

(2) Жалбите се подават до:

1. Централната изборителна комисия, когато операторът има лицензия с национален обхват;

2. районната изборителна комисия по седалището на оператора, когато той има лицензия с регионален или местен обхват.

(3) Когато жалбата е подадена до комисия, която не е компетентна, тя незабавно я изпраща на надлежната комисия, като уведомява жалбоподателя.

(4) Надлежната районна изборителна комисия разглежда жалбата в срок от 24 часа и постановява решение, което е окончателно.

Чл. 71. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Предизборната кампания се финансира със средства на независимите кандидати и на партиите и коалициите, както и чрез дарения от физически лица.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Даренията по ал. 1 не могат да бъдат повече от 10 000 лв. от едно физическо лице.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

(4) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Забранява се финансиране на предизборната кампания със средства от:

1. юридически лица и от еднолични търговци;

2. чуждестранни физически лица;

3. религиозни институции;

4. чужди правителства или от чуждестранни държавни предприятия, чуждестранни търговски дружества или чуждестранни организации с идеална цел.

(5) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Дарителите представят декларация за произхода на дарените средства.

(6) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Всички дарения и разходи, свързани с предизборната кампания, на стойност над 5000 лв. се извършват по банков път.

(7) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Партиите, коалициите и инициативните комитети създават публичен регистър на дарителите на предизборните им кампании.

(8) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна ал. 5 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Партиите и коалициите представят в Сметната палата в срок 5 дни след регистрацията си за участие в изборите банкови сметки за приходите и разходите по обслужване на предизборната кампания, както и отделни банкови сметки за изборителни райони, ако има такива. За банкови сметки на коалициите се смятат банковите сметки на една или повече от включените в състава на коалицията партии.

Чл. 72. Финансирането по чл. 71, ал. 1 не може да надхвърля общо:

1. за партия - 1 000 000 лв.;
2. за коалиция - 2 000 000 лв.;
3. за инициативен комитет - 200 000 лв.

Чл. 73. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишен текст на чл. 73 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В срок до един месец след изборния ден партиите, коалициите и инициативните комитети представят отчети пред Сметната палата за набраните и изразходваните в предизборната кампания средства, включително и извлечения от представените за участие в изборите банкови сметки.

(2) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Сметната палата извършва фактическа проверка за съответствие на декларираните приходи и реално извършените разходи по предизборната кампания.

Глава седма. ГЛАСУВАНЕ

Чл. 74. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Гласуването се извършва с две бели общи бюлетини по образец - за кандидатски листи на партии или коалиции и за мажоритарни кандидати.

(2) Бюлетините не могат да съдържат реквизити извън изброените в закона.

(3) Бюлетината за кандидатски листи на партии или коалиции в многомандатните избирателни райони съдържа:

1. номера на избирателния район;
2. квадратче за отразяване на волята на избирателя, в което е изписан поредният номер на партията или коалицията;
3. пълното или съкратеното наименование на партията или коалицията;
4. имената на кандидатите, заемащи първите три места в кандидатската листа на партията или коалицията.

(4) Бюлетината за мажоритарни кандидати в едномандатни избирателни райони съдържа:

1. номера на избирателния район;

2. квадратче за отразяване на волята на избирателя, в което е изписан поредният номер на партията или коалицията;

3. пълното или съкратеното наименование на партията или коалицията;

4. имената на кандидата, издигнат от партия или коалиция.

(5) Номерът на избирателния район се изписва най-отгоре на бюлетината за кандидатски листи на партии или коалиции. Реквизитите по ал. 3, т. 2, 3 и 4 се изписват от ляво на дясно на отделен хоризонтален ред за всяка партия или коалиция.

(6) Номерът на избирателния район се изписва най-отгоре на бюлетината за мажоритарни кандидати. Реквизитите по ал. 4, т. 2, 3 и 4 се изписват от ляво на дясно на отделен хоризонтален ред за всяка партия или коалиция.

(7) На хоризонтален ред, определен за независим кандидат, в квадратчето за отразяване на волята на избирателя по ал. 4, т. 2 се изписва пореден номер, а след него - наименованието "Инициативен комитет", трите имена на кандидата и означението "независим".

(8) Редовете на отделните партии, коалиции и независими кандидати се отделят един от друг с празен ред и с плътна черна хоризонтална линия.

(9) Поредните номера на партиите и коалициите се определят чрез жребий от Централната избирателна комисия в присъствието на техни представители не по-късно от 23 дни преди изборния ден. При идентичност на политическите партии и коалиции, регистрирали кандидатски листи или мажоритарни кандидати, същите имат еднакъв номер на бюлетините за кандидатски листи и за мажоритарни кандидати. Определените поредни номера са еднакви за цялата страна.

(10) Когато съответната партия или коалиция не е издигнала кандидати в съответните избирателни райони, в бюлетините се изписва само нейният номер.

(11) Номерата на независимите кандидати в бюлетината по ал. 4 следват номерата на партиите или коалициите съгласно поредността на регистрацията на кандидата от съответната районна избирателна комисия.

(12) В чужбина се гласува само с бюлетина за кандидатски листи на партии или коалиции, която не съдържа реквизитите по ал. 3, т. 4.

Чл. 75. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.)

Чл. 76. (Решение № 8 на КС - ДВ, бр. 44 от 2001 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Броят на отпечатаните бюлетини е равен на броя на избирателите според избирателния списък, увеличен с 10 на сто.

Чл. 77. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.)

Чл. 78. (1) Гласуването се извършва по избирателни секции в предназначени за тази цел изборни помещения.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

Чл. 78а. (Нов - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) (1) Когато в сграда с повече от един етаж има секции и на горни етажи и секцията на избирател с физическо увреждане на опорно-двигателния апарат или с увреждане на зрението се намира на някой от тях, избирателят може да гласува в избирателна секция, която се намира на първия етаж (партера), изрично посочена с решение на районната избирателна комисия.

(2) В сградата по ал. 1 задължително се обособява поне една секция на първия етаж (партера) за избиратели с физически увреждания на опорно-двигателния апарат и със зрителни увреждания.

(3) Пред избирателната секция по ал. 1 се поставят табела и други обозначителни знаци, на които се отбелязва и допълнителното ѝ предназначение.

(4) Не по-късно от 7 дни преди датата на произвеждане на изборите районната избирателна комисия оповестява по подходящ начин чрез средствата за масово осведомяване и местния печат мерките, позволяващи на хората с физически и зрителни увреждания да се придвижат и да гласуват в изборния ден.

(5) В обявлението по ал. 4 се посочват телефон и адрес, на които могат да се правят заявки за помощ в изборния ден.

Чл. 78б. (Нов - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Към всяка избирателна секция се създава подвижна избирателна кутия при наличие на не по-малко от 10 избиратели с трайни увреждания, които не им позволяват да упражнят избирателното си право в изборното помещение.

(2) Избирателите по ал. 1, които желаят да гласуват с подвижна избирателна кутия, заявяват желанието си не по-късно от 14 дни преди изборния ден в писмена форма чрез саморъчно подписано заявление - подадено чрез писмо, факс или в електронна форма до органите по чл. 26, ал. 1 по постоянния адрес или настоящия адрес, когато е направено искане по чл. 36а, ал. 1. В заявлението се посочват имената на избирателя, единният граждански номер, постоянният адрес или настоящият адрес, когато е направено искане по чл. 36а, ал. 1, и се прилага копие от документ от ТЕЛК (НЕЛК).

(3) Имената на избирателите, направили искане по ал. 2, се заличават от избирателния списък и се вписват от органите по чл. 26, ал. 1 в отделен списък за гласуване с подвижна избирателна кутия, който е неразделна част от избирателния списък.

(4) Членовете на секционната избирателна комисия, които обслужват подвижната избирателна кутия, получават от председателя на секционната избирателна комисия списъка по ал. 3, празна запечатана избирателна кутия, бюлетини за гласуване за кандидатски листи и за мажоритарни кандидати и печат. Броят на бюлетините е равен на броя на избирателите, вписани в списъка за гласуване с подвижна избирателна кутия, увеличен с 10 на сто.

Чл. 79. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Забранява се поставянето на агитационни материали на партии, коалиции и независими кандидати в изборните помещения, както и на разстояние, по-малко от 100 метра от входа на сградата, в която е изборното помещение, в изборния ден до края на гласуването.

(2) Когато секционната избирателна комисия установи наличие на материали по ал. 1, тя незабавно ги отстранява, при необходимост със съдействието на кмета или кметския наместник и на органите на Министерство на вътрешните работи.

Чл. 80. (1) Преди изборния ден секционната избирателна комисия получава от общинската администрация и от районната избирателна комисия:

1. избирателни кутии;
2. (изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) бюлетини за гласуване;
3. избирателни списъци;
4. формуляр на секционен протокол;
5. формуляри на извлечения и чернови на секционните протоколи;
6. (нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) печат на секционната избирателна комисия и допълнителен печат, когато има подвижна избирателна кутия;
7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) други помощни технически материали.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Председателят на секционната избирателна комисия, определен от районната избирателна комисия неин член и кметът на общината, района или кметството или определено от тях с нарочна заповед длъжностно лице от общинската администрация подписват протокол за предаването и приемането на бюлетините, изборните книжа и материали. В случай на неявяване на председателя на секционната избирателна комисия бюлетините, изборните книжа и материали се получават и протоколът се подписва от заместник-председателя на секционната избирателна комисия.

(3) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Печатът на секционната избирателна комисия се предава в запечатан плик, който се подписва от лицата по ал. 2 в момента на получаването му и се отваря при откриването на изборния ден в секцията. След приключване на гласуването печатът се поставя и затваря в плик, който се подписва от председателя и секретаря на комисията.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) След подписване на протокола отговорността за опазване на книжата и материалите носи председателят на секционната избирателна комисия.

Чл. 81. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Пред изборното помещение се поставят образци на

бюлетините за гласуване и пълните кандидатски листи на партиите и коалициите в съответния многомандатен изборителен район по реда в общата бюлетина за кандидатски листи.

(2) В изборното помещение се поставят кабини за гласуване, така че да се осигури тайната на гласуването. Кабините трябва да позволяват гласуване на избиратели с физически увреждания.

(3) След приключване на подготовката за гласуване помещението се запечатва с хартиена лента с подписите на присъстващите членове на секционната изборителна комисия.

(4) Изборните помещения се охраняват отвън от служители на Министерство на вътрешните работи.

Чл. 82. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Изборното помещение се разпечатва и изборният ден се открива от председателя на секционната изборителна комисия в 6,00 ч., ако присъстват повече от половината от членовете на секционната изборителна комисия. При липса на кворум се уведомява районната изборителна комисия. Ако в 6,00 ч. са се явили повече от половината от членовете на секционната изборителна комисия, но не се е явил председателят на комисията, изборното помещение се разпечатва и изборният ден се открива от заместник-председателя на комисията, което обстоятелство се вписва в протокола с изборните резултати.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Когато до един час не се явят достатъчно членове на секционната изборителна комисия, районната изборителна комисия включва необходимия брой членове от резервите на мястото на неявилите се членове в срок от един час.

(3) Когато председателят на секционната изборителна комисия отсъства, районната изборителна комисия назначава заместник-председателя за председател, а член на секционната изборителна комисия - за заместник-председател. Когато отсъства заместник-председателят или секретарят на секционната изборителна комисия, районната изборителна комисия назначава член на секционната изборителна комисия за заместник-председател или секретар.

(4) Когато председателят, заместник-председателят и секретарят на секционната изборителна комисия отсъстват, районната изборителна комисия попълва състава на секционната изборителна комисия и назначава председател, заместник-председател и секретар измежду членовете и резервите.

(5) Централната изборителна комисия, по предложение на районната изборителна комисия, може да разреши гласуването в някои секции да започне в 5,00 ч.

Чл. 83. (1) При откриване на изборния ден в изборните помещения могат да присъстват кандидати, застъпници, представители на партии, коалиции и инициативни комитети, наблюдатели, журналисти и избиратели.

(2) Председателят на секционната изборителна комисия проверява наличието на книгата и материалите по чл. 80, ал. 1. Проверява се изправността на изборителната

кутия и дали тя е празна. След проверката кутията се затваря и се запечатва с хартиени ленти, подписани от присъстващите членове на комисията.

(3) (Нова - ДВ, бр. 63 от 2006 г., доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Председателят на секционната избирателна комисия маркира при откриване на изборния ден по уникален начин печата на секционната избирателна комисия, с който се подпечатват бюлетините и изборните книжа. За маркирането се съставя протокол, подписан от членовете на комисията, който съдържа не по-малко от три отпечатъка от маркирания печат.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 63 от 2006 г.) Председателят обявява изборния ден за открит.

Чл. 84. (1) По време на гласуването в изборното помещение могат да присъстват застъпници, представители на партии, коалиции и инициативни комитети, наблюдатели и журналисти.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.)

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Забранява се предварителното раздаване на бюлетини.

Чл. 84а. (Нов - ДВ, бр. 63 от 2006 г.) Лицата, служебно заети в произвеждането на изборите като членове на секционна избирателна комисия или като охрана на съответната избирателна секция, могат да упражнят правото си на глас в същата избирателна секция след вписване в допълнителната страница на основния избирателен списък, след като декларират писмено, че не са гласували и няма да гласуват на друго място.

Чл. 85. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г.) Избирателят удостоверява самоличността си с лична карта или личен (зелен) паспорт за страната - само за избирателите, ползващи се от привилегията на разпоредбата на § 9а от преходните и заключителните разпоредби на Закона за българските лични документи.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г., изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г.) Избирателите в чужбина удостоверяват самоличността си с паспорт, лична карта или военна карта съгласно чл. 13, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за българските лични документи. В случай, че срокът на валидност на паспорта или на личната карта на избирателя е изтекъл, той се допуска до гласуване, ако представи удостоверение, издадено от дипломатическо или консулско представителство на Република България, че е подал заявление за удължаване на срока на валидност или за издаване на нов паспорт или лична карта.

(4) Моряците на корабите удостоверяват самоличността си с моряшки паспорт.

Чл. 86. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Председателят или упълномощен член на комисията сверява данните от документа за самоличност на избирателя с тези от избирателния списък и го допуска до гласуване. Документът за самоличност остава в представителя на секционната избирателна комисия до полагането на подпис от избирателя в избирателния списък.

(2) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Избирателят се допуска до гласуване след вписване в избирателния списък на единния граждански номер и на вида и номера на документа му за самоличност.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна ал. 2, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Когато се установи разлика в някое от имената на избирателя в списъка и според документа за самоличност при съвпадане на постоянния адрес, имената на избирателя от документа за самоличност се записват в графата "Забележки" на избирателния списък.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна ал. 3, изм. и доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Избирателите с удостоверения за гласуване на друго място или декларации по чл. 36, ал. 11 ги предават на комисията, която проверява данните в тях и ги прилага към допълнителния избирателен списък. Тези удостоверения и декларации са неразделна част от списъка.

Чл. 87. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Избирателят получава от член на секционната избирателна комисия две общи бюлетини - за кандидатски листи и за мажоритарни кандидати, които се подпечатват с печата на комисията в момента на получаването им, след което отива в кабината да гласува. В кабината може да се намира само един избирател.

(2) При гласуване с подвижна избирателна кутия в помещението не могат да присъстват други лица, освен ако избирателят не може да извърши сам необходимите действия.

(3) Избирателят гласува, като:

1. поставя в квадратчето срещу наименованието на избраната от него партия, коалиция или инициативен комитет знак, изразяващ по еднозначен начин неговия вот;

2. сгъва бюлетините по начин, непозволяващ да се вижда отбелязаното маркиране на партия, коалиция или инициативен комитет;

3. излиза от кабината и подава сгънатите бюлетини на член на комисията, който ги подпечатва повторно с печата на комисията;

4. пуска бюлетините в избирателната кутия;

5. полага подпис в избирателния списък.

(4) Вписването в бюлетина на специални символи като букви и числа, които позволяват да се разкрие самоличността на избирателя, прави гласа недействителен.

(5) Когато избирателят е ученик или студент, който е гласувал при условията на чл. 36, ал. 11, член на секционната избирателна комисия полага подпис и печат в ученическата или студентската книжка на избирателя и го вписва в допълнителния избирателен списък.

(6) След гласуване избирателят получава обратно документа си за самоличност и напуска помещението на избирателната секция.

Чл. 87а. (Нов - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Избирател може да гласува и по електронен път чрез автоматизирани системи, оборудвани с визуализиращ екран, четящо устройство за магнитните карти и оптичен показалец за гласуване, поставени в кабините за гласуване.

(2) Избирателят получава от председателя на секционната избирателна комисия магнитна карта за гласуване, като в графа "Забележки" на избирателния списък се записва, че избирателят е гласувал по електронен път.

(3) За гласуването по ал. 1 се създават специални електронни бюлетини, на които гласоподавателят отбелязва по еднозначен начин своя вот за кандидатска листа и за мажоритарен кандидат.

(4) След гласуване избирателят връща магнитната карта на председателя на секционната избирателна комисия.

(5) Гласуването по електронен път се отчита от районната избирателна комисия, която разчита записващото устройство, предоставено от секционната избирателна комисия.

(6) Гласуването по електронен път се извършва в секции, определени за експериментално гласуване по чл. 23, ал. 1, т. 28.

Чл. 88. (1) Гласуването е лично.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Когато избирателят е с такова физическо увреждане, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването, председателят на комисията може да разреши гласуването да се извърши с помощта на придружител, посочен от избирателя. При оспорване на решението на председателя от член на комисията спорът се решава окончателно от секционната избирателна комисия. Името и единният граждански номер на придружителя, както и причината за гласуване с придружител се вписват в графата "Забележки" на избирателния списък от член на комисията. Когато физическото увреждане не позволява на избирателя да се подпише, в полето за подпис член на комисията отбелязва "гласувал". Това обстоятелство се отбелязва в графата "Забележки" и в протокола на секционната избирателна комисия.

(3) (Нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Неграмотността не е основание за гласуване с придружител.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Не се разрешава на едно лице да бъде придружител на повече от двама избиратели.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Член на комисията, застъпник или наблюдател не може да бъде придружител.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Не се разрешава присъствие на други лица, освен гласуващи в момента избиратели, на разстояние, по-малко от три метра от кабините за гласуване, когато в тях има избирател.

(7) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Не се разрешава гласуване извън изборното помещение.

(8) (Предишна ал. 7, изм. и доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.)
Забранява се изнасянето на бюлетини от избиратели извън изборното помещение.

(9) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Забранява се използването на мобилни телефони, фотоапарати или друга образно възпроизвеждаща техника с цел заснемане на начина на гласуване.

(10) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Забранява се след попълване на бюлетините и преди пускането им в избирателната кутия избирателят да показва бюлетините си. При нарушаване на забраната комисията незабавно обявява бюлетините за недействителни и отбелязва това обстоятелство в графата "Забележки".

(11) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Бюлетините по ал. 10 се броят отделно и се вписват на отделен ред в секционния протокол.

(12) (Предишна ал. 8, изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., предишна ал. 9 - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Забранява се изнасянето на избирателни кутии, печат на секционна избирателна комисия, бюлетини и избирателни списъци извън изборното помещение след приемането им от комисията в предизборния ден и по време на гласуването и преброяването на гласовете.

(13) (Нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Алинеи 7, 8 и 12 не се прилагат при гласуване с подвижна избирателна кутия.

Чл. 88а. (Нов - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Избирател с физически или зрителни увреждания удостоверява самоличността си с документ за самоличност пред секционната избирателна комисия в секцията по чл. 78а, ал. 1.

(2) Избирател с физически или зрителни увреждания може да гласува и в избрана от него подходяща секция.

(3) Избирател по ал. 2 се вписва в допълнителния избирателен списък на секцията, като декларира писмено, че не е гласувал и няма да гласува на друго място.

Чл. 89. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Когато избирателната кутия се напълни с бюлетини, върху нейния отвор се залепва хартиена лента с подписите на членовете на комисията, така че да не могат да се пускат повече бюлетини. Пълната кутия остава на масата.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Председателят проверява изправността на втората кутия и дали тя е празна. Кутията се затваря и запечатва с хартиени ленти, подписани от присъстващите членове на комисията, и гласуването продължава. Това обстоятелство се вписва в протокола с изборните резултати.

Чл. 89а. (Нов - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Когато към секцията е създадена подвижна избирателна кутия, след приключване на гласуването върху нейния отвор се залепва хартиена лента с подписите на членовете на комисията, които обслужват кутията. Подвижната избирателна кутия се връща в избирателната секция и се поставя на масата.

Чл. 90. (1) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Избирателите гласуват до 19,00 ч. Когато в 19,00 ч. пред изборното помещение има негласували избиратели, установяването на техния брой и самоличността им се извършва от председателя и секретаря на секционната избирателна комисия. Тези избиратели им предават документите си за самоличност до гласуването. Само тези избиратели се допускат до гласуване след 19,00 ч.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Секционната избирателна комисия може да преустанови гласуването, когато са налице съществени нарушения на изборния процес. След тяхното отстраняване гласуването продължава. Решението за преустановяване на гласуването се съобщава незабавно на Централната избирателна комисия чрез районната избирателна комисия. Тези обстоятелства се отразяват в протокола на секционната избирателна комисия с изборните резултати.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) При необходимост от възстановяване на реда и по решение на секционната избирателна комисия председателят може да потърси съдействието на кмета или кметския наместник и на органите на Министерство на вътрешните работи. Тези обстоятелства се отразяват в протокола на секционната избирателна комисия с изборните резултати.

(4) Не се допускат в изборното помещение лица с поведение, накърняващо добрите нрави, както и лица, носещи предмети, опасни за живота и здравето на гражданите.

(5) Въоръжени лица не се допускат в изборното помещение освен в случаите по ал. 3.

Глава осма.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ИЗБОРНИТЕ РЕЗУЛТАТИ

Чл. 91. (1) След изтичане на изборния ден председателят на секционната избирателна комисия обявява гласуването за приключило.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Неизползваните бюлетини се опаковат и отстраняват.

Чл. 92. Секционната изборителна комисия установява резултатите от гласуването и ги отразява в секционен протокол.

Чл. 93. При отваряне на изборителните кутии и при установяване на резултатите от гласуването могат да присъстват кандидати, застъпници, представители на партии, коалиции и инициативни комитети, наблюдатели и журналисти.

Чл. 94. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Секционната изборителна комисия съставя два протокола: за гласуването в едномандатния изборителен район и за гласуването в многомандатния изборителен район. Секционните протоколи се съставят в три идентични екземпляра и се изработват на трипластова индигирана хартия. Всеки екземпляр е на един лист с обособени страници. Преди попълване на протоколите се съставят чернови, които по форма и съдържание са еднакви с тях.

Чл. 95. (1) Секционният протокол се подписва от всички членове на комисията след съставянето му. След подписването председателят обявява резултатите от гласуването.

(2) Поправки в протокола след подписването му могат да се правят преди обявяване на резултатите от гласуването. Поправката се подписва от всички членове на комисията, като отстрани се пише "поправка". Очевидни фактически грешки могат да се поправят и след обявяване на резултата.

(3) Член на комисията не може да откаже да подпише протокола. Отказът на член на комисията да подпише протокола се отбелязва в него. Член, който не е съгласен с отразеното в протокола, го подписва с особено мнение.

(4) Когато член на комисията е обективно възпрепятстван да подпише протокола, това се отбелязва, като се посочват и причините.

(5) Неподписването на протокола от член на комисията не го прави недействителен.

(6) Извлечение от протокола се поставя на видно място пред секцията.

(7) Кандидатите, застъпниците, представителите на партии, коалиции и инициативни комитети и наблюдателите имат право да получат извлечение от протокола.

Чл. 96. Преди отваряне на изборителната кутия в протокола се вписват:

1. данните за изборителната секция, включително имената на членовете на комисията и на присъствалите други лица;

2. часът на откриване на изборния ден и на приключване на гласуването;

3. броят на изборителите според основния изборителен списък;

4. броят на изборителите в допълнителния изборителен списък;

5. броят на гласувалите изборители според положените в изборителните списъци подписи;

6. (доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) броят на удостоверенията за гласуване на друго място и на декларациите по чл. 36, ал. 11.

Чл. 97. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) При установяване на резултатите от гласуването за мажоритарен кандидат и за кандидатска листа една бюлетина съответства на един глас, който може да е действителен или недействителен.

(2) Гласът е действителен, когато са налице следните обстоятелства:

1. бюлетината е по установения образец;

2. от съдържанието на бюлетината може да се определи еднозначно волята на избирателя и бюлетината съдържа два броя печати на съответната секционна избирателна комисия;

3. в бюлетината няма вписани специални символи като букви и числа, позволяващи да се разкрие самоличността на избирателя.

(3) Гласът по ал. 2 е действителен и когато в бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания и зацапвания.

(4) Броят на гласувалите избиратели за мажоритарен кандидат и за кандидатска листа е равен на броя на намерените в избирателните кутии бюлетини съответно за мажоритарен кандидат и за кандидатска листа.

Чл. 98. (1) Преди отваряне на избирателната кутия от масата се отстраняват всички вещи с изключение на черновите.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Само един член по решение на комисията има достъп до бюлетините под наблюдението и контрола на останалите членове.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Избирателната кутия се отваря, бюлетините се изваждат една по една и се броят.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Когато в гласуването е била включена втора избирателна кутия, тя се отваря след изчерпване на бюлетините от първата кутия и изваждането и броенето на бюлетините продължава.

(5) (Отм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.)

(6) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Бюлетините се подреждат на купчинки, както следва:

1. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) купчинка от бюлетини за мажоритарни кандидати и купчинка от бюлетини за кандидатски листи, които не са по установения образец;

2. (нова - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) купчинка от бюлетини за мажоритарни кандидати и купчинка от бюлетини за кандидатски листи с вписани в тях специални символи като букви и числа, позволяващи да се разкрие самоличността на избирателя;

3. (предишна т. 1, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) купчинка от бюлетини за мажоритарни кандидати и купчинка от бюлетини за кандидатски листи по установения образец, в които не е отразен вотът на избирателя;

4. (предишна т. 2, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) купчинка от бюлетини за мажоритарни кандидати и купчинка от бюлетини за кандидатски листи по установения образец;

а) (изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) с отбелязан вот за двама или повече кандидати или за две или повече кандидатски листи, или

б) които не съдържат два броя печати на съответната секционна избирателна комисия; тези бюлетини се унищожават с надпис "унищожена" върху всяка бюлетина;

5. (предишна т. 3, изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) купчинки от бюлетини за мажоритарни кандидати и за кандидатски листи по установения образец с отбелязан вот, които съдържат два броя печати на съответната секционна избирателна комисия.

(7) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Когато по съдържанието на някоя бюлетина възникне спор, случаят се описва в протокол.

Чл. 99. (1) (Доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Секционната избирателна комисия преброява подадените в секцията гласове за мажоритарни кандидати и за кандидатски листи.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.)

(3) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Броят на недействителните гласове за мажоритарни кандидати и за кандидатски листи е равен на сумата от броя на бюлетините по чл. 98, ал. 6, т. 1, 2, 3 и 4.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Общият брой на действителните гласове за мажоритарни кандидати и за кандидатски листи е равен на броя на бюлетините по чл. 98, ал. 6, т. 5.

Чл. 100. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Протоколът на секционната избирателна комисия се съставя в две части: част I - за гласуването за мажоритарни кандидати, и част II - за гласуването за кандидатски листи. В протокола последователно се вписват:

1. броят на намерените в избирателните кутии бюлетини за мажоритарни кандидати и за кандидатски листи;
2. броят на недействителните гласове за мажоритарни кандидати и за кандидатски листи;
3. броят на действителните гласове за мажоритарни кандидати и за кандидатски листи;
4. броят на гласовете, подадени за всеки мажоритарен кандидат;
5. броят на гласовете, подадени за всяка кандидатска листа;
6. броят на подадените заявления, възражения, жалби и взетите по тях решения.

Чл. 101. Екземплярите от протокола за районната и Централната избирателна комисия се предават от председателя или заместник-председателя, секретаря и член на комисията на районната избирателна комисия. Останалите книжа и материали се предават на общинската администрация.

Чл. 102. (1) Районната избирателна комисия приема и проверява секционните протоколи.

(2) Когато районната избирателна комисия установи очевидни фактически грешки в секционния протокол, тя го връща на секционната избирателна комисия за отстраняването им.

(3) При приемане на секционния протокол районната избирателна комисия издава подписана разписка, съдържаща числовите данни от протокола. Членовете на секционната избирателна комисия поставят тази разписка до извлеченията от секционния протокол.

Чл. 103. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Въз основа на данните от секционните протоколи районната избирателна комисия отчита резултатите от гласуването в едномандатния и многомандатния избирателен район и съставя районен протокол.

(2) Районният протокол е в два идентични екземпляра и е изработен на дупластова индигирана хартия. Всеки екземпляр е на един лист с обособени страници. Преди попълване на районния протокол се съставя чернова, която по форма и съдържание е еднаква с него.

(3) Гласовете от плавателните съдове, на които е образувана избирателна секция, се прибавят към гласовете от избирателните райони по чл. 42.

(4) Мажоритарен кандидат се смята за избран, ако е получил най-много гласове в едномандатния избирателен район.

(5) Когато двама или повече мажоритарни кандидати са получили най-много, но равен брой гласове, се произвежда втори тур до 7 дни от датата на произвеждането на първия тур в неработен ден.

(6) На втория тур за избран се смята кандидатът, получил най-много действителни гласове. При равен брой гласове, поради което няма избран мажоритарен кандидат, президентът на републиката по предложение на Централната избирателна комисия насрочва нов избор за мажоритарен кандидат.

Чл. 104. (1) Районният протокол се подписва от всички членове на комисията.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) След подписването председателят обявява избрания мажоритарен кандидат и съобщава резултатите от гласуването по кандидатски листи на партии и коалиции.

(3) При констатиране на очевидна фактическа грешка в районния протокол могат да се извършват поправки. Всяка поправка се подписва от всички членове на комисията, като отстрани се пише "поправка".

(4) Член на районна избирателна комисия не може да откаже да подпише протокола. Когато член на комисията не е съгласен с отразеното в протокола, той го подписва с особено мнение.

(5) Когато член на комисията е обективно възпрепятстван да подпише протокола, това се отбелязва, като се посочват и причините.

(6) Неподписването на протокола от член на комисията не го прави недействителен.

(7) Извлечение от протокола се поставя на видно място пред сградата, в която се помещава районната избирателна комисия.

(8) Кандидатите, застъпниците, представителите на партии, коалиции и инициативни комитети и наблюдателите имат право да получат извлечение от районния протокол.

Чл. 105. Районните избирателни комисии създават база данни чрез компютърна обработка на секционните протоколи в избирателния район и на протокол - грамите от чужбина и от плавателните съдове под български флаг.

Чл. 106. (1) Председателят или заместник-председател, секретарят и член на районната избирателна комисия предават на Централната избирателна комисия първия екземпляр на районния протокол, първите екземпляри от секционните протоколи и копия на разписките по чл. 102, ал. 3 не по-късно от 48 часа след получаване на секционните протоколи.

(2) След проверка на книгата по ал. 1 Централната избирателна комисия издава разписка на районната избирателна комисия.

(3) Книжата и материалите на районната избирателна комисия, с изключение на предназначените за Централната избирателна комисия, се предават на администрацията на областта, на чиято територия е разположена тази комисия.

(4) Изборните книжа и материали се съхраняват от областните администрации до следващите избори.

(5) Изборните книжа и материали от гласуването в чужбина се изпращат на Централната избирателна комисия, а от гласуването на плавателни съдове под български флаг - на общината по чл. 42. Тези книжа и материали се съхраняват по реда на ал. 4.

Чл. 107. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Общият брой спечелени мандати за всяка партия и коалиция се определя от Централната избирателна комисия въз основа на броя на избраните кандидати:

1. по мажоритарната система на съответната партия или коалиция, обявени по реда на чл. 24, ал. 1, т. 13;

2. по пропорционалната система, определен от сумата на подадените действителни гласове за кандидатски листи за съответната партия или коалиция в страната и в чужбина по метода на Хеър-Ниймайер според методиката по чл. 23, ал. 1, т. 11.

(2) Гласовете от чужбина за партиите и коалициите се прибавят към гласовете за партиите и коалициите от страната според методиката по чл. 23, ал. 1, т. 11. В чужбина се гласува с бюлетина само за кандидатски листи на партии и коалиции без имена на кандидатите.

(3) Броят на мандатите на партии и коалиции в многомандатните избирателни райони се определя по метода на Хеър-Ниймайер въз основа на съотношението на гласовете за техните кандидатски листи, подадени от страната.

Чл. 108. (Отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

Чл. 109. (Изм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Разпределянето на мандатите по кандидатските листи на партиите и коалициите в многомандатните избирателни райони става съгласно методиката по чл. 23, ал. 1, т. 11.

Чл. 110. (1) Когато кандидатът за народен представител, издигнат от партия или коалиция, е избран в два многомандатни избирателни района, той е длъжен в еднократен срок от узнаването писмено да заяви в Централната избирателна комисия в коя листа желае да остане избран.

(2) В случаите по ал. 1 Централната избирателна комисия обявява за избран първия по ред неизбран кандидат в листата, от която кандидатът за народен представител се е отказал.

Чл. 111. Централната избирателна комисия обявява резултатите от гласуването, както следва:

1. (изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) получените гласове и разпределението на мандатите между партиите и коалициите - не по-късно от четири дни след изборния ден;

2. имената на избраните народни представители - не по-късно от седем дни след изборния ден.

Чл. 112. Кандидатите за народни представители и централните ръководства на партиите и коалициите, участвали в изборите, могат да оспорват законността на избора чрез посочените в чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България органи пред Конституционния съд в срок не по-късно от 14 дни от обявяването на резултатите от Централната изборителна комисия.

Чл. 113. (1) Централната изборителна комисия създава база данни чрез компютърна обработка на секционните протоколи от страната и протокол-грамите.

(2) Данните от базата по ал. 1 се сравняват с базите данни на районните изборителни комисии. При наличие на разлики, както и при установяване на очевидни фактически грешки, Централната изборителна комисия се произнася с решение по всеки от случаите и актуализира базата данни.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Резултатите от изборите се определят според актуализираната база данни.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Когато разликите или грешките по ал. 2 са от естество да променят изборния резултат, Централната изборителна комисия съобщава за тях на заинтересуваните кандидати, партии и коалиции.

(5) Бюлетинът на Централната изборителна комисия се публикува според актуализираната база данни.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Актуализираната база данни на Централната изборителна комисия на магнитен носител се предоставя на президента на републиката, на Министерския съвет, на партиите, коалициите и инициативните комитети, участвали в изборите, на социологически агенции, на библиотеки, на университети, на Българската академия на науките и на други звена.

(7) Базата данни по ал. 6 не може да се променя и разпространява без разрешение на Централната изборителна комисия.

Глава девета.

ПРЕДСРОЧНО ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ПЪЛНОМОЩИЯ

Чл. 114. Пълномощията на народен представител се прекратяват предсрочно при условията на чл. 72 от Конституцията на Република България.

Чл. 115. (1) При предсрочно прекратяване на пълномощията на народен представител Централната изборителна комисия обявява за народен представител следващия в съответната листа кандидат.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) В случаите, когато народен представител, избран като мажоритарен кандидат или с кандидатска листа на партия или коалиция, преминала изборната бариера, бъде избран за министър, той се замества от следващия в листата кандидат за времето, през което изпълнява функциите на министър.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Когато в листата няма повече кандидати, мястото остава незаето до края на пълномощията на Народното събрание.

Чл. 115а. (Нов - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) (1) Когато са прекратени пълномощията на народен представител, избран като мажоритарен кандидат, се насрочва частичен избор.

(2) През последните 6 месеца от мандата на Народното събрание не се насрочват частични избори.

(3) Частичните избори се произвеждат по общия ред при спазване разпоредбите на този закон.

Глава десета.

АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 116. (1) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Който наруши разпоредбите на този закон, се наказва с глоба от 500 до 5000 лв., когато деянието не представлява престъпление.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) Длъжностно лице, което умишлено извърши нарушение по ал. 1, се наказва с глоба от 1000 до 10 000 лв.

Чл. 117. Актове за констатиране на нарушенията се съставят от председателите на Централната избирателна комисия и на районните избирателни комисии по решение на съответната комисия в тридневен срок от получаване на сигнала или жалбата за нарушението.

Чл. 118. (Доп. - ДВ, бр. 24 от 2006 г.) Наказателните постановления се издават от областните управители по местоизвършване на нарушението в тридневен срок от получаване на преписката. Ако актът е срещу областния управител, наказателното постановление се издава от министъра на държавната администрация и административната реформа.

Чл. 119. (Изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г.) Установяването на нарушенията, съставянето на актовете, издаването и обжалването на наказателните

постановления се извършва по реда на Закона за административните нарушения и наказания и Административнопроцесуалния кодекс.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "документ за самоличност" е:

а) лична карта;

б) (доп. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г.) личен (зелен) паспорт само за граждани, ползващи привилегиата на разпоредбата на § 9а от преходните и заключителните разпоредби на Закона за българските лични документи;

в) (отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

г) паспорт (задграничен) на гражданин, намиращ се в деня на изборите в чужбина;

д) моряшки паспорт на гражданин, намиращ се в деня на изборите на плавателен съд под български флаг;

е) (нова - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) военна карта на кадрови военнослужещ от българската армия, намиращ се в деня на изборите в чужбина.

2. "политически сили" са партиите и коалициите;

3. "коалиция" е предизборна коалиция;

4. (изм. - ДВ, бр. 38 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г., изм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.) "парламентарно представени" са партиите и коалициите, които са участвали на последните избори за народни представители и имат парламентарна група в Народното събрание;

5. "наблюдатели" са:

а) представители на чуждестранни парламенти, на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, на чуждестранни партии и движения, както и лица, посочени от партии и коалиции, участващи в изборите, и поканени чрез Министерството на външните работи;

б) упълномощени членове на български неправителствени организации;

6. (отм. - ДВ, бр. 31 от 2009 г., в сила от 24.04.2009 г.)

§ 1а. (Нов - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.) Невъзстановените суми от депозити по чл. 49а постъпват в Център "Фонд за лечение на деца" към министъра на здравеопазването.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 2. (Отм. - ДВ, бр. 32 от 2005 г., в сила от 12.04.2005 г.)

§ 3. Този закон отменя:

1. Закона за избиране на народни представители, общински съветници и кметове (обн., ДВ, бр. 69 от 1991 г.; изм., бр. 70, 76 и 98 от 1991 г.; частично отменен със Закона за местните избори - ДВ, бр. 66 от 1995 г., относно произвеждането на избори за общински съветници и кметове, бр. 22 от 1997 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 1997 г.; изм., бр. 24 от 2001 г.).

2. Закона за народните представители и народните съветници (обн., ДВ, бр. 32 от 1977 г.; изм., бр. 72 от 1981 г., бр. 27 и 87 от 1986 г., бр. 77 от 1991 г.).

3. Решение на Великото Народно събрание от 21 август 1991 г. за достъпа до националните средства за масово осведомяване по време на предизборната кампания (ДВ, бр. 71 от 1991 г.).

4. Указ № 1979 за запазване на изборните материали (ДВ, бр. 103 от 1976 г.).

§ 4. Разпоредбите на Закона за обществените поръчки (обн., ДВ, бр. 56 от 1999 г.; изм., бр. 92 и 97 от 2000 г.) за предвидените в него срокове не се прилагат при възлагането на конкурс за компютърна обработка на резултатите от изборите и изработването и отпечатването на бюлетините.

§ 5. В Закона за гражданската регистрация (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 28 от 2001 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 95, ал. 1 след думите "до общинската администрация" се добавя "или до органите по чл. 1, ал. 2 от Закона за българските документи за самоличност".

2. В чл. 114 се създава ал. 3:

"(3) Органите по чл. 1, ал. 2 от Закона за българските документи за самоличност изпращат данните за заявените постоянни адреси в ЕСГРАОН в петдневен срок."

3. Създава се § 6а:

"§ 6а. За граждани, които не са заявили постоянен адрес по реда на чл. 95, отбелязаната в личния (зелен) паспорт адресна регистрация се смята за постоянен адрес."

§ 6. (Отм. - ДВ, бр. 45 от 2002 г.)

§ 7. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Законът е приет от XXXVIII Народно събрание на 9 април 2001 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПАРТИИ

(ОБН. - ДВ, БР. 28 ОТ 2005 Г.)

§ 9. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ИЗБИРАНЕ НА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

(ОБН. - ДВ, БР. 32 ОТ 2005 Г.)

§ 53. Централната избирателна комисия утвърждава техническия образец на бюлетините за гласуване в страната и в чужбина за избиране на 40-ото Народно събрание не по-късно от 28 дни преди изборния ден.

§ 54. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ИЗБИРАНЕ НА
НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ**

(ОБН. - ДВ, БР. 38 ОТ 2005 Г.)

§ 3. Законът влиза в сила от 12 април 2005 г.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС**

(ОБН. - ДВ, БР. 30 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 12.07.2006 Г.)

§ 142. Кодексът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на:

1. дял трети, § 2, т. 1 и § 2, т. 2 - относно отмяната на глава трета, раздел II "Обжалване по съдебен ред", § 9, т. 1 и 2, § 11, т. 1 и 2, § 15, § 44, т. 1 и 2, § 51, т. 1, § 53, т. 1, § 61, т. 1, § 66, т. 3, § 76, т. 1 - 3, § 78, § 79, § 83, т. 1, § 84, т. 1 и 2, § 89, т. 1 - 4, § 101, т. 1, § 102, т. 1, § 107, § 117, т. 1 и 2, § 125, § 128, т. 1 и 2, § 132, т. 2 и § 136, т. 1, както и § 34, § 35, т. 2, § 43, т. 2, § 62, т. 1, § 66, т. 2 и 4, § 97, т. 2 и § 125, т. 1 - относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София", които влизат в сила от 1 март 2007 г.;

2. параграф 120, който влиза в сила от 1 януари 2007 г.;

3. параграф 3, който влиза в сила от деня на обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ДАНЪЦИТЕ ВЪРХУ ДОХОДИТЕ НА
ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА**

(ОБН. - ДВ, БР. 95 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2007 Г.)

§ 21. Законът влиза в сила от 1 януари 2007 г., с изключение на § 10, който влиза в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник"

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА НАЦИОНАЛНИЯ АРХИВЕН ФОНД**

(ОБН. - ДВ, БР. 57 ОТ 2007 Г., В СИЛА ОТ 13.07.2007 Г.)

§ 23. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ИЗБИРАНЕ НА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ**

(ОБН. - ДВ, БР. 31 ОТ 2009 Г., В СИЛА ОТ 24.04.2009 Г.)

§ 84. Политическите партии и коалиции, регистрирани за участие в изборите за народни представители за Четиридесет и първото Народно събрание, получават същия номер на бюлетините си, който са имали за изборите за членове на Европейския парламент от Република България, насрочени за 7 юни 2009 г., ако са регистрирани по еднакъв начин пред Централната избирателна комисия.

.....

§ 86. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".